

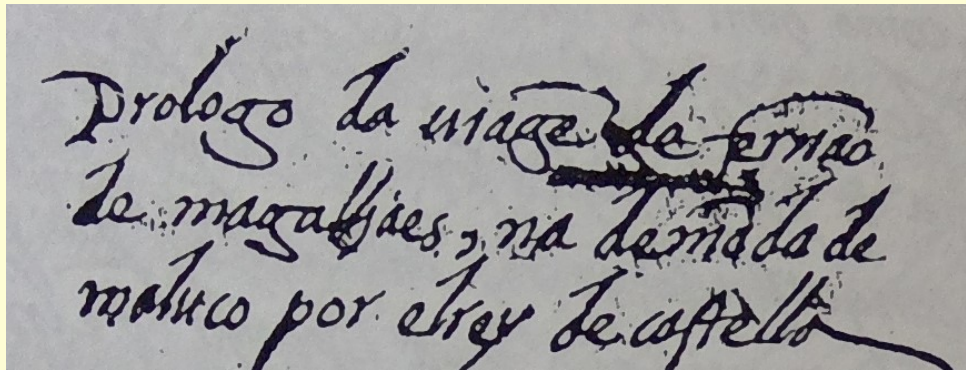

De reis van Ferdinand Magellaan

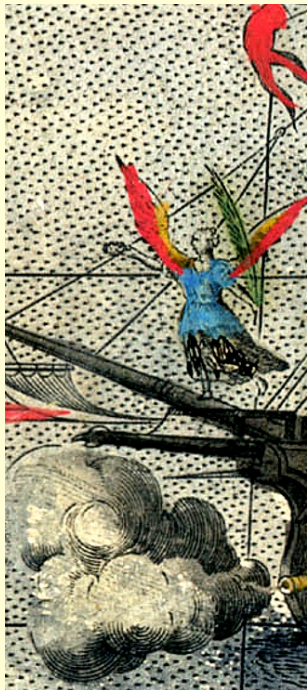
Fernando Oliveira

1521 500 jaar **2021**

Magellaan in de Filipijnen

Proloog van de reis van Ferdinand Magellaan naar de Molukken voor de koning van Spanje

De oorzaak en de reden van de reis van Ferdinand Magellaan waren de volgende. De koningen van Spanje¹ en van Portugal zagen dat hun onderdanen bezig waren met het ontdekken van nieuwe overzeese landen en dat ze elkaar begonnen te beconcurreren bij het bezetten van gebieden die ze hadden veroverd. Ze wilden voorkomen dat er onenigheid tussen hen zou ontstaan en kwamen overeen de wereld van het oosten tot het westen te verdelen in twee halfronden, begrensd door meridianen.² Elk van hen zou zich alleen bezighouden met zijn eigen halfrond, zonder de grenzen van de ander schenden, net zoals de patriarchen Abraham en zijn neef Lot hadden gedaan toen ze zeiden:

‘Als jij naar rechts gaat, dan ga ik naar links, en als jij naar links gaat, dan ga ik naar rechts, zodat we elkaar niet zullen ontmoeten en er geen

¹ De benaming in het manuscript is Castilië, dat toen bestond uit een deel van Spanje.

² Bij het Verdrag van Tordesillas van 1494.

onenigheid tussen ons zal ontstaan, omdat we familie van elkaar zijn.’³

De begrenzing van de verdeling die de koningen hadden bepaald, binnen de wereld zoals die bekend was, bestond uit een meridiaan van noord naar zuid die ongeveer 60 graden onder en ten westen van de Azoren loopt. En in het oostelijke deel trokken ze geen grens, omdat die gebieden toen nog niet bekend waren zoals ze later zouden zijn. Maar ze waren het erover eens dat beide kanten van de grens zo moesten worden bepaald dat ze samenvielen met het gebied dat elk van hen had, zodat de wereld in twee gelijke delen zou zijn verdeeld en slechts één meridiaan over de hele wereldbol zou lopen.

Elke koning nam het deel waar hij recht op had, in overeenstemming met de ligging van de gebieden die ze al hadden bezet: de koning van Spanje in westelijke richting waar de Antillen en Nieuw-Spanje⁴ lagen, en de koning van Portugal oostwaarts waar zijn India's waren gelegen. Omdat de Portugezen de betere zeevaarders waren en beter gebruik maakten van de kunst van het navigeren, waren ze al verder gereisd, tot over de grenzen van hun halfrond, waar ze veel goede landen hadden

³ Genesis XIII, 8-9.

⁴ Mexico.

gevonden zoals de Molukken, China, Japan en andere heel winstgevende landen.

Onder de Portugezen die de Molukken hadden ontdekt was iemand genaamd Ferdinand Magellaan, geboren in de stad Porto in Portugal. Hij behoorde tot de clan van Magellaans die een heel gerespecteerde en nobele familie was. Hij diende zijn koning en werd benoemd tot kamerheer. Hij was goed thuis in de kunst van het navigeren en in de kosmografie, voornamelijk door wat hij had geleerd van een familielid genaamd Gonçallo de Oliveira, met wie hij samen naar die landen was gereisd. Van hem had hij de exacte ligging van die landen geleerd, want Gonçallo de Oliveira was heel bekwaam in de wetenschap van het navigeren.

Nadat Ferdinand Magellaan de koning van Portugal een aantal jaren had gediend in die streken keerde hij terug naar Portugal en volgens de Portugese gebruiken in die tijd, vroeg hij de koning om hem een bepaalde rang of een ambt te verlenen in die landen. Maar omdat hij niemand had om voor hem te pleiten kreeg hij niets voor elkaar. Toen vroeg hij of hij benoemd kon worden tot *Escudeiro Fidalgo*⁵ vanwege de adellijke titel van zijn familie, maar dat werd niet verleend omdat hij niet in de gunst stond

⁵ Tweederangs Portugese adel.

bij de ambtenaren van de koning. Die selecteren zulke personen namelijk alleen uit hun eigen kring van familieleden en bedienden, zeer ten nadele van de koning, zoals ook in dit geval.

Toen Ferdinand Magellaan in de gaten kreeg dat hij helemaal uit de gratie was geraakt, vroeg hij de koning toestemming om te emigreren naar een ander land waar hij in zijn levensonderhoud kon voorzien en de koning keurde zijn verzoek goed. Met die toestemming vertrok Magellaan van Portugal naar het koninkrijk van Spanje, waar keizer Karel V toen aan de macht was. Hij vertelde hem over zijn ideeën wat betreft de verovering van de Molukken en informeerde hem over de geografische grenzen.

De keizer en zijn ambtenaren begrepen dit alles heel goed en de keizer gaf het bevel Ferdinand Magellaan te voorzien van vijf schepen, met een goede bemanning en een behoorlijke uitrusting. Daarmee kon hij de exacte route vinden om eenvoudig naar de Molukken te reizen. Met die schepen maakte hij inderdaad de reis waarover u hierna zult horen, zoals het is verteld door een man die met hem mee was gereisd.⁶

⁶ De naam van de reisgenoot die dit verhaal aan Oliveira heeft verteld is onbekend gebleven.

De reis van Ferdinand Magellaan

Op 20 augustus 1519 zeilde Ferdinand Magellaan, in opdracht van de koning van Spanje, met vijf schepen weg uit Sevilla, op zoek naar de Molukken. De namen van de schepen waren Boa Ventura⁷, Victoria, Concepción, Santiago en San Antonio. De kapiteins waren Ferdinand Magellaan, João de Cartagena, Luis de Mendoza, Alvaro de Mezquita⁸ en Gaspar de Quesada. Ze zetten koers naar de Canarische eilanden en met een gunstige wind bereikten ze binnen een week Tenerife. Daar gingen ze voor anker in de haven van Santa Cruz, waar ze vijf dagen bleven om verse proviand en een paar bemanningsleden aan boord te nemen.

Van de Canarische eilanden voeren ze weer uit om naar kaap Sint Augustijn te zeilen, dat in Brazilië ligt op 8 tot 9 graden zuiderbreedte. Maar bij de kust van Guinea werden ze een maand lang opgehouden door windstilte, gevolgd door nog een maand met voortdurende stormen. Dit werkte op de zenuwen van kapitein João de Cartagena, de kapitein van de San Antonio, die maar weinig ervaring had met de zee en met slecht weer.

⁷ Volgens diverse bronnen vertrok het schip onder de naam Trinidad. Mogelijk kreeg het later de geuzennaam Boa Ventura.

⁸ Alvaro de Mezquita, een neef van Magellaan, werd pas later kapitein, als opvolger van Gaspar de Quesada.

Daarom voer hij, vanwege zijn positie als inspecteur-generaal en vice-admiraal, in zijn sloep naar het schip de Boa Ventura van admiraal Ferdinand Magellaan. Boos en onbeschaamd zei hij tegen hem dat hij zijn heer de koning bedroog, omdat hij niet wist waar hij heen ging en hen allemaal zonder goede reden in het ongeluk stortte. Daarom moest hij hem onmiddellijk zeggen welke route hij ging nemen, anders zou hij het bevel geven hem te arresteren. Maar de admiraal antwoordde hem dat hij niet verplicht was hem te vertellen waar hij heen ging en dat hij terug moest gaan naar zijn schip en het seinlicht van de admiraal moest volgen, anders zou hij hem gevangen laten nemen en hem straffen wegens muiterij. Daarop gaf João de Cartagena enkele van de mannen die hij voor dat doel had meegenomen opdracht om de admiraal gevangen te nemen. Maar toen de laatste zich verdedigde schoten enkele bemanningsleden van zijn schip hem te hulp en ze overmeesterden João de Cartagena. Die werd een aantal dagen opgesloten en Antonio de Sousa, hoofd-penningmeester van de vloot, werd benoemd tot kapitein van het schip. Maar na enkele dagen smeekten de andere kapiteins en officieren van de vloot de admiraal om João de Cartagena vrij te laten. Dat deed hij en hij gaf hem ook zijn rang en zijn positie als kapitein terug.

Terwijl alles wat ik net vertelde zich afspeelde, kregen ze kaap Sint Augustijn in zicht en na een paar dagen voeren ze een prachtige baai binnen die ze de naam Santa Lucia gaven, omdat ze daar binnenvoeren op de feestdag van die heilige: 13 december 1519. Omdat dat land behoorde aan de koning van Portugal, gaf Ferdinand Magellaan het bevel dat niemand daar iets mocht kopen, behalve natuurlijk levensmiddelen, en daar hield men zich aan.

Nadat ze de baai van Sint Lucia hadden verlaten, die tegenwoordig de baai van Allerheiligen heet, voeren ze zonder ergens aan land te gaan verder langs de kust van Brazilië, die zich naar het zuiden uitstrekt tot aan de kaap van Santa Maria die op 35 graden zuiderbreedte ligt. Daarvandaan zeilden ze naar de rivier de Prata, die tot dat moment nog onbekend was. Omdat hij bij de monding erg breed is en ze geen land konden zien op de ene of de andere oever, waren ze er niet zeker van of het een rivier was, hoewel ze dat wel dachten omdat het water zoet was en de bodem maar drie of vier vaders diep was. Om er zeker van te zijn gaf de admiraal opdracht de schepen voor anker te laten gaan en toen dat was gebeurd stuurde hij een stel mannen weg in een roeiboot om op zoek te gaan naar land. En zij ontdekten dat het inderdaad een rivier was. Hij liet de schepen er binnenvaren, dicht bij de oever blijvend waar sommige

inlanders, die uit noordelijke richting kwamen van de plek waar zij waren, hen wat zilver brachten. Om die reden noemden ze de rivier *Ryo da Prata* of Zilverstroom⁹.

Daar bleven ze en ze kochten wat vers eten dat ze aan boord brachten. Ze gingen ook vissen en ze vingen er veel goede vis in de rivier. Maar omdat het gunstig weer werd om verder te zeilen bleven ze niet lang op die plek en voeren ze niet verder stroomopwaarts.

Nadat ze de rivier de Prata hadden verlaten zeilden ze zuidwaarts langs de kust, die daarvandaan ononderbroken doorloopt tot ongeveer 50 graden of meer. Na iets meer dan 40 graden vonden ze een grote baai die ze de baai van Sint Matthias noemden omdat ze er op de feestdag¹⁰ van die heilige waren binnengevaren. Maar ze konden daar geen geschikte ankerplaats vinden, zodat ze de schepen al gauw weer omkeerden en wegvoeren. Langs dezelfde kust zeilend vonden ze een baai met een opening naar de zee bij een klein, vlak eiland.

In die baai gooiden de schepen het anker uit om brandhout en water in te slaan, waar ze de meeste behoefte aan hadden. Maar daar slaagden ze niet in omdat de oever van de baai onherbergzaam en rotsachtig was,

⁹ *Río de la Plata*.

¹⁰ 24 februari 1520.

waardoor aanmeren onmogelijk was. Toen ze merkten dat ze niet aan land konden gaan, stuurden ze een kleine boot om te kijken wat er op dat eiland was. Ze vonden er alleen rozemarijn en zeeleeuwen en een soort eenden zonder veren, alleen bedekt met een soort dons waarmee ze echter niet in staat waren te vliegen. Het waren er enorm veel, allemaal dik en lekker om op te eten. Daarom gingen de volgende dag alle sloepen van de schepen naar het eiland om te jagen.

Ze namen zeeleeuwen mee en een heleboel van die eerdergenoemde eenden. En omdat er geen drinkwater was gaf de kapitein de mannen opdracht alles klaar te maken om de volgende dag uit te varen. Maar die nacht kwam de wind opzetten op zee en het bleef een stormachtige tegenwind omdat het de maand april was, wat in die streken betekent dat het winter wordt. De wind werd zo krachtig dat hij bijna enkele van de ankerkabels brak en de schepen het gevaar liepen te zinken. Maar door de genade van God ging de wind liggen bij het aanbreken van de dag en daarom haalden ze de ankers op en zeilden twee dagen lang langs de kust, waarna ze nog een baai ontdekten. Daar gooiden ze de ankers weer uit omdat ze een nieuwe voorraad brandhout en drinkwater nodig hadden, die daar beide beschikbaar waren. Ze bleven er vier dagen en voorzagen zich van alles wat ze nodig hadden. Maar toen stak de wind voor de tweede

keer op en kwam zo stormachtig uit de tegengestelde richting dat de schepen weer in gevaar waren en dreigden te zinken, en daarom waren ze nogmaals gedwongen weg te zeilen van die plek.

Nadat ze de baai hadden verlaten zeilden ze een nog aantal dagen langs de kust en toen ontdekten ze een rivier met een goede maar nauwe monding. Ze voeren er naar binnen en vonden een geschikte plek om voor anker te gaan, die bescherming bood tegen de winden van de zee. Om die reden noemden ze het de rivier van St. Julian¹¹, de sint die ze hadden aangeropen om hen naar een goede haven te leiden. En omdat dat inderdaad was gebeurd gingen ze op de eerste zondag allemaal aan wal, waarop een priester die in hun gezelschap was de mis voor hen zei, die ze met veel vroomheid en geestelijke vreugde bijwoonden, omdat het al zoveel dagen geleden was dat ze daartoe in staat waren geweest. Het was nu de maand april van het jaar 1520, negen maanden nadat ze uit Sevilla waren weggevaren. Na afloop gaf de kapitein-generaal een aantal mannen de opdracht om naar de top van een hoge berg te gaan die daar in de buurt was en op die plek een kruis op te richten. Hij noemde die plaats de *Monte de Christo*.

¹¹ *Rio de São João*.

Tijdens hun verblijf in de rivier van St. Julian smeedde João de Cartagena plannen om Ferdinand Magellaan te vermoorden. Met dat doel kocht hij ook de kapiteins Gaspar de Quesada en Luis de Mendoza om, met nog veel andere mannen van de vloot. Op een maandagochtend ontmoetten de drie samenzwerende kapiteins elkaar aan boord van het schip San Antonio en ze overmeesterden Alvaro de Mezquita die daar aan boord was, een neef van Ferdinand Magellaan. Ze namen ook de stuurman gevangen en doodden de bootsman van het schip omdat die trouw bleef aan Ferdinand Magellaan. Maar de admiraal kreeg een vermoeden van de muiterij die op het schip San Antonio plaatsvond en gaf een aantal van zijn mannen het bevel om in zijn eigen sloep naar het schip te gaan en te kijken wat er gebeurde.

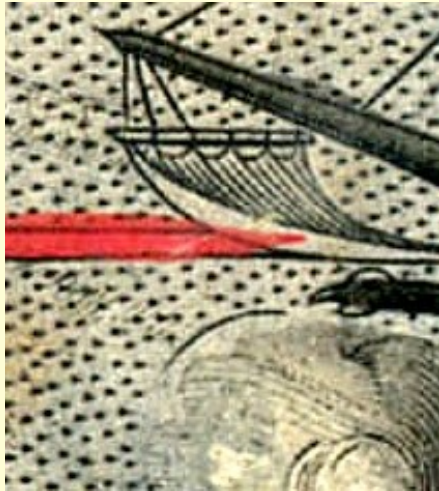
Toen de sloep de San Antonio naderde verbleven de kapiteins benedendeks waar ze Alvaro de Mezquita en de stuurman gevangen hielden, daarom hadden ze niet gezien dat de sloep onderweg was. Maar de bemanning van het schip had het wel opgemerkt en ze vertelden degenen in de sloep wat er was gebeurd. Daarom gingen ze terug en vertelden het aan kapitein-generaal Ferdinand Magellaan. Toen die op de hoogte was van de gang van zaken wachtte hij rustig tot het donker werd om te kijken wat ze zouden gaan doen. Hij zei tegen zijn mannen dat ze

zich gereed moesten houden om te hulp te komen als dat nodig was. Zodra het nacht was stuurde hij dertig mannen naar het schip de Victoria, met als opdracht een brief naar de kapitein van het schip, Luis de Mendoza, te brengen.

Terwijl ze de brief aan hem overhandigden moesten ze hem doden en vervolgens het schip naast dat van hem voor anker laten aan. Dat deden ze zonder problemen te ondervinden, omdat bijna de hele bemanning van het schip trouw was gebleven aan Magellaan. Maar hoewel de hele kwestie al bijna leek opgelost, omdat ze zagen dat de Victoria het vlaggenschip naderde, zei Ferdinand Magellaan tegen zijn mannen dat ze op hun hoede moesten zijn, om te voorkomen dat de muiters hem nog eens zouden bedriegen of er gedurende de nacht vandoor zouden gaan. En inderdaad, dat was precies wat João de Cartagena van plan was met de San Antonio en daarom had hij al opdracht gegeven om de ankers te lichten. Maar omdat de meeste bemanningsleden hem tegen hun wil hadden gehoorzaamd kon hij niet weggkomen en zijn schip bleef vlakbij het vlaggenschip drijven, waar het werd geënterd en de kapitein gevangen werd genomen.

Bij zonsopgang stuurde Ferdinand Magellaan een sloep met een gewapende troep soldaten naar de Concepción, om het schip te enteren

en zijn kapitein Gaspar de Quesada gevangen te nemen. Ze slaagden erin omdat de meerderheid van de bemanning van het schip tegen de samenzweerders was. Toen de laatste ook was overmeesterd werd er een onderzoek ingesteld, waarmee duidelijk werd bewezen dat ze schuldig waren. Kapitein-generaal Ferdinand Magellaan gaf het bevel Luis de Mendoza, die al dood was, te vierendelen en om Gaspar de Quesada te onthoofden en ook te vierendelen. Bovendien liet hij de bediende van de laatstgenoemde ophangen. Daarna werd aan de rest van de daders gratie verleend omdat ze nodig waren als mankracht tijdens het vervolg van de reis.

Wat João de Cartagena betreft en een Franse priester die bij hem op zijn schip was, die samen de belangrijkste aanstichters waren, zij kregen een nog zwaardere straf en moesten aan land worden gezet tussen de inheemsen, waar hen een veel langere lijdensweg wachtte of een leven van boetedoening met ontberingen en verdriet, zonder enige hoop om ooit naar hun vaderland terug te keren en hun vrienden weer te zien. Maar de kapitein-generaal gaf opdracht dat ze net zo veel proviand, kleren en wapens mochten meenemen als ze op hun rug konden dragen. Dus zei het tweetal vaarwel tegen de rest van de bemanning, die allemaal veel medelijden hadden. Ze zijn nooit meer teruggezien en het is ook niet

bekend wat er van ze geworden is. Na het zien van hun straffen bleef in het vervolg alles rustig onder de bemanning en er was geen muiterij meer.

Vervolgens benoemde Ferdinand Magellaan nieuwe kapiteins en officieren voor de schepen, mannen die bevriend met hem waren en die hij kon vertrouwen. Hij besloot in de St. Julian rivier te blijven tot de winter voorbij was, die in die streken nog tot ver in de maand september duurt. Omdat het tussen de 40ste en 50ste breedtegraad ligt is het land koud en is er veel sneeuw, terwijl het weer er stormachtig is en het navigeren er gevaarlijk is. De oostelijke winden zijn zeewinden die veel vocht meevoeren en meer wolken dan andere winden, omdat ze van zover overzee komen en als gevolg daarvan recht op de kust vallen waardoor ze ook gevaarlijk zijn.

De bevolking van dit land heeft een lange lichaamsbouw, net als de Duitsers en anderen uit noordelijke streken. Ze kleden zich met de huiden van wilde dieren die ze jagen, omdat ze geen veeteelt kennen. Ze wonen ook niet op vaste locaties maar trekken rond in groepen, naar gelang ze willen van de ene verblijfplaats naar een andere. Het zijn sterke krijgers en ze vechten met houten bogen en rieten pijlen met punten van geslepen stenen. Ze hebben geen schepen, alleen een paar armoedige kano's. Ze leven volgens hun aangeboren wilde instincten en hebben geen

kunstvoorwerpen of nijverheid. Ze hebben geen koning of wetten, geen religieuze cultuur, geen schrift en geen herinnering aan het verleden. Ze weten ook niet wie hun voorvaders waren, of waar of wanneer ze naar dit land zijn gekomen.

In het midden van de rivier is een klein vlak stuk land waar je de schepen uit het water kunt trekken omdat de oever er glad is en het bestaat uit droge, harde grond. Daar legden ze de schepen op het droge en voerden ze de nodige reparaties uit. Deze rivier ligt op 49 graden. Daarvandaan stuurde Ferdinand Magellaan, ondernemend, vooruitziend en onvermoeibaar als hij was, het schip de Santiago weg om de kust te verkennen in zuidelijke richting.

Dit schip voer honderdtien kilometer en vond toen een mooie, wijde rivier waar ze zonder gevaar of enige belemmering in konden varen. Daar bleven ze drie dagen liggen, waarvan ze de meeste tijd visten op witvis die ze daar aantroffen, net als veel andere soorten vis en zeeleeuwen, waarvan ze het vlees klaarmaakten om te eten.

Nadat ze die rivier hadden verlaten zeilden ze nog zestien kilometer verder, maar toen begon de wind, die tot dan toe steeds gunstig was geweest, af te nemen en om die reden waren ze gedwongen het anker uit te gooien voor een nabijgelegen strand. Maar na korte tijd kwam een

zijwind opzetten van de zee, die al snel zo hevig en verwoestend werd dat hun ankerkabels braken, en toen ze de zeilen probeerden te hijsen werden die aan flarden gescheurd. Er zat niets anders op dan dat ze zich naar de kust lieten drijven, maar terwijl dat gebeurde brak hun roerblad af. Omdat de wind zo hard was werd het schip recht op de kust geworpen, met zo'n kracht dat het ver op het strand werd geduwd, omdat het hoogtij was en de storm de zee heel ruw had gemaakt. Er lagen geen rotsen op de oever en de boegspriet werd helemaal op het land gedrukt, zodat alle bemanningsleden daaroverheen konden klauteren en zich zo konden redden, behalve een zwarte man die benedendeks was gegaan en daar is verdronken.

De mannen waren nauwelijks aan land gegaan of het schip werd in stukken geslagen en al hun proviand en lading spoelde weg in de zee. Slechts een paar spullen werden door de golven naar de kust gedragen en die gebruikten ze om te overleven, samen met nog wat kokkels, mosselen en andere soorten schelpdieren. Dat was genoeg tot de andere schepen uiteindelijk in staat waren om hen te helpen met proviand, maar dat was pas nadat ze al veel ontberingen hadden doorstaan. Ze waren ook in staat om het ijzer en koper van het schip te redden, dat nog in het ruim lag en werd geborgen toen de andere schepen arriveerden.

De bemanning moest daar twee weken blijven en erge honger en ander lijden doorstaan, tot ze besloten terug te gaan op zoek naar de vloot. Ze liepen terug in de richting van de rivier, een afstand van zestien kilometer. Daar deden ze twee dagen over omdat ze over hoog en ruig bergachtig terrein moesten gaan dat was bedekt met sneeuw. Er was geen weg of pad en er was ook niemand die ze kon vertellen waar ze die wel konden vinden. Ze hadden wat planken megedragen van de overblijfselen van het schip en daar maakten ze een soort kano van waarin drie mannen de rivier overstaken en de vloot informeerden dat de rest van de bemanning was achtergebleven in afwachting van hulp. De kapitein stuurde meteen een paar sloepen met levensmiddelen om ze op te halen, waarna ze werden verdeeld over de schepen, in elk daarvan zo veel als ze konden onderbrengen.

Tegen het einde van de maand augustus van het jaar 1520 verliet Ferdinand Magellaan met zijn vloot de Sint Julian rivier en vervolgde zijn reis. Vervolgens gingen ze honderdtien kilometer verderop de rivier binnen die al was ontdekt door het schip de Santiago. De vloot bleef daar nog twee maanden liggen omdat het nog erg koud was in die omstreken, vanaf de 50ste breedtegraad en hoger. Vanuit die rivier stuurde hij twee sloepen naar het strand waar de Santiago was vergaan, om het ijzer en koper te

bergen dat daar was achtergelaten. Ondertussen hielden ze zich bezig met de jacht op zeeleeuwen en ze gingen vaak vissen. Ze gaven die rivier de naam *Rio dos Saveys* of 'Witvis rivier', omdat er daar zoveel van was.

Eind oktober 1520 vertrokken ze van de Witvis rivier en de kust volgend vonden ze een grote monding op ongeveer 52 graden, door de zee uitgehold in het land in de vorm van een grote baai. Ze voeren er binnen en konden niet zien hoe ver die zich uitstreckte, maar omdat hij doorliep tot er zich uiteindelijk een vernauwing vormde, vermoedden ze dat het een rivier was. Ze voeren er door en volgden het tot ze diep zout water aantroffen met sterke stromingen. Daaruit bleek dat het een zeestraat was en de monding van een grote golf die op die plaats uitstroomde.¹² Maar om daar zeker van te zijn gaf de kapitein zijn neef Alvaro de Mezquita opdracht om met de San Antonio naar de monding te varen, die vanuit de golf kon worden gezien, en uit te zoeken wat het echt was. Hij zou zelf met de andere schepen bij de ingang voor anker blijven liggen, in afwachting van meer informatie.

Alvaro de Mezquita voer zo'n 275 kilometer verder door de zeestraat en ontdekte dat die op sommige plekken zo nauw was dat de afstand tussen de ene en de andere oever niet groter was dan die van een

¹² De zeestraat die werd gezocht als alternatieve route naar de Indiën. Later de Straat van Magellaan genoemd.

geweerschot. Die straat draaide in westelijke richting, vanwaaruit erg sterke zeestromingen kwamen, met zo'n kracht dat ze alleen met veel moeite verder kwamen. Daarom keerde Alvaro de Mezquita terug met de boodschap dat dit water volgens hem uit een grote golf moest komen. Hij vond dat ze op zoek zouden moeten gaan naar de juiste gegevens rond dat mysterie. Er moest tenslotte een reden zijn waarom het water met zoveel kracht van die plek opwelde.

Ferdinand Magellaan was het eens met Alvaro de Mezquita en gaf alle schepen de opdracht de zeilen te hijsen en door de straat naar binnen te varen. Onderweg ontwaarden ze aan beide zijden van de rivier prachtige groene landschappen, die een genot waren om te zien. De reden daarvan zal ongetwijfeld zijn geweest dat het nu zomer was in die streken en dat daarom de bomen en het gras zo groen waren, en de smeltende sneeuw vormde verschillende beken die de aarde opfristen. Terwijl ze door de zeestraat voeren, voorbij de plek die Alvaro de Mezquita had bereikt, ontdekten ze twee hoge bergen die waren bedekt met sneeuw.

Het zeewater dat ertussendoor stroomde had twee afvoerkanalen gevormd, die allebei zo breed waren dat het niet duidelijk was welk daarvan de belangrijkste doorgang was. Daarom gaf Ferdinand Magellaan zijn neef Alvaro de Mezquita opdracht om met het schip de San Antonio door de

ene doorgang te varen, terwijl hij zelf de andere zou nemen. Vervolgens zou hij daar twee dagen op hem wachten, zodat ze erachter konden komen welk van de twee de beste doorgang leek. De ene die hij had gekozen ging westwaarts en de andere naar het zuidwesten. Alvaro de Mezquita nam de laatste, maar hij kwam niet terug om Ferdinand Magellaan te zoeken, omdat de loods Esteban Gomez en de rest van de bemanning van het schip hem dwongen terug te varen naar Spanje, aangezien ze schoon genoeg hadden van die lange en onzekere zeereis. Zodra ze buiten bereik van de kapitein-generaal waren, voor wie ze bang waren, weigerden ze terug te gaan naar zijn schepen. Ze zeilden terug naar Sevilla, waar ze slecht werden ontvangen en zelfs bijna werden gestraft.

Toen kapitein Ferdinand Magellaan zich realiseerde dat zijn neef niet terugkwam voer hij verder, zonder een spoor van hem of iemand anders tegen te komen in die omgeving. Nadat ze 165 of 220 kilometer hadden gevaren bereikte hij eindelijk een grote zee. Hij zag geen eilanden en ook voor zich zag hij geen spoor van land, alleen maar een enorme zee, zoals die welke hij achter zich had gelaten aan de oostkant. Zodra hij er zeker van was dat er geen belemmeringen waren om de zee die voor hem lag in te varen, zette hij koers naar het noordwesten, in de richting van de

evenaar. Bij gunstig weer hield hij meer dan twee maanden lang deze koers aan.¹³

Hij zag helemaal niets anders dan water en lucht, maar door Gods goedheid was de hemel hen aldoor goed gezind op deze reis. Na op die manier meer dan 5.500 kilometer te hebben afgelegd, ontdekte hij twee nogal kleine eilanden, niet ver van de evenaar. Ze werden bewoond door mensen met donker, glad haar die heidenen waren, wilden die naakt rondliepen en zelfs geen kleren of andere tekenen van beschaving bezaten. Ze hadden kleine schepen waarin veel van hen zonder enige angst naar onze schepen kwamen, alsof ze al goede bekenden van ons waren. Met dezelfde onbeschaamdheid namen ze alles weg wat ze konden vinden, alsof het hun eigendommen waren, en ze konden niet op een vriendelijke manier worden tegengehouden. Daarom moest er geweld worden gebruikt en moesten ze met klappen worden weggejaagd.

Maar zelfs toen ze van de dekken waren gegooid wilden ze de bemanning van de schepen nog aanvallen, ondanks hun geringe kracht, waarbij ze ons met pijlen begonnen te beschieten. Toch konden de mannen op de schepen zich eenvoudig verdedigen en ze hebben veel van hen gedood, tot ze uiteindelijk weggingen. Ze noemden die eilanden de

¹³ Vandaar de naam Stille Oceaan.

‘Dieveneilanden’¹⁴ vanwege de onbeschaamdheid die ze daar hebben ondervonden, zoals we net hebben uitgelegd. Omdat het volk en het land hen niet interesseerden voeren ze verder, vanaf die eilanden in westelijke richting, langs drie of vier graden zuiderbreedte, steeds genietend van goed weer, gedurende vijftien tot twintig dagen die ongeveer gelijk staan aan een afstand van 1.650 kilometer of meer, zonder ergens land te zien.

Na het verstrijken van die dagen ontdekten ze een groot aantal eilanden, bewoond door mensen die kleren droegen en werden bestuurd door koningen, net als de Maleisiërs. Onder die eilanden vonden ze een grote genaamd Cebu, waar vier koningen regeerden. Een van hen heerste over het oostelijke deel, waar een haven en een stad met de naam Caybo waren gelegen. Eind februari 1521 voer Ferdinand Magellaan die haven binnen.¹⁵ Zodra hij er naar binnen ging liet hij enkele kanonnen afvuren, waarop veel mensen bewapend met speren, schilden en zwaarden naar de kust kwamen rennen. Waaronder de koning, die meteen het bevel gaf om de kapitein te vragen wie hij was, van welk land en volk hij was gekomen en wat zijn bedoelingen waren. De kapitein antwoordde hem dat hij Ferdinand Magellaan was, een kapitein van de koning van Spanje, door wie

¹⁴ *Islas de Ladrones*, de huidige Mariana eilanden.

¹⁵ Volgens het verslag van Pigafetta kwam de vloot op 16 maart 1621 bij de Filipijnse eilanden en op 6 april bij Cebu.

hij was gestuurd om vrede en vriendschap aan te bieden, zodat ze op goede voet met elkaar zouden staan. Op zijn beurt zei de koning dat hij daar heel blij mee was, maar dat als ze vrede wilden sluiten daarvoor het volgende gebruik was in zijn land: zowel hij als de kapitein zouden een bloedende snee in hun borst moeten maken en dan elkaars bloed moeten opvangen in hun mond, en op die wijze zou een blijvende vrede verzekerd zijn. De kapitein antwoordde dat hij daarmee akkoord ging, waarop ze het op die manier deden en daarmee broeders en vrienden werden. Meteen nadat de vrede of de vriendschap was bezegeld werd er een heleboel proviand aan boord van de schepen gebracht. De kapitein gaf opdracht om ook een aantal artikelen aan land te brengen, zodat de inheemse mensen daaruit zelf konden kiezen, om vast te kunnen stellen wat het beste was om mee te handelen.

Ook besloot hij dat op de volgende zondag op het land een mis zou worden gelezen, zodat alle leden van de expeditie daarbij aanwezig konden zijn en de inheemse bevolking geroerd zou worden tot devotie bij het zien van onze manier van aanbidding. En zo gebeurde het dat op de eerstvolgende zondag, door de goedheid en genade van God, de koning en zijn echtgenote de koningin samen met een aantal vooraanstaande burgers werden bekeerd en vroegen om gedoopt te worden. Gedurende

de week daarna werden de meeste inwoners van dat koninkrijk ook bekeerd. En omdat Ferdinand Magellaan dat een goede gelegenheid vond om ook de andere koningen te bekeren, gaf hij ze te kennen dat ze zich ofwel moesten bekeren tot het christendom of anders aan het gezag van de nieuw bekeerde koning moesten gehoorzamen. Als ze dat weigerden dan zou hij een oorlog tegen ze beginnen en hun dorpen platbranden, net als hun palmboom plantages die dienden voor hun levensonderhoud.

Twee van hen zweerden trouw aan de christelijke koning toen ze hoorden wat een verwoesting hij zou kunnen aanrichten. Maar de derde liet hem weten dat hij zich niets aan zou trekken van het bevel en dat hij zich zou verdedigen als hij oorlog wilde voeren. Toen Ferdinand Magellaan dat antwoord te horen kreeg dacht hij dat hij hem nog wel op andere gedachten zou kunnen brengen door hem wat schade toe te brengen. Dus besloot hij aan land te gaan met een groep gewapende soldaten om te beginnen met hutten in brand te steken en palmbomen om te kappen. Toen kwamen de koning en veel van de inheemse bewoners aanrennen om dat te voorkomen en ze begonnen tegen hen te vechten. En zolang onze mensen nog buskruit hadden durfden de inheemse mensen niet dichterbij te komen, maar toen al hun kruit verschoten was begonnen ze hen aan alle

kanten te omsingelen. En omdat ze met een onvergelijkbaar groter aantal waren, waren ze ook veel sterker.

Onze mannen, niet in staat om zich te verdedigen of om weg te komen, vochten tot ze volkomen uitgeput waren en een aantal van hen werd gedood, waaronder ook Ferdinand Magellaan.¹⁶ Daaraan voorafgaand, toen hij nog in leven was, had hij een aanbod afgeslagen van zijn vriend de koning om hem te helpen met een aantal mannen die hij daarvoor klaar had staan. Hij had gezegd dat de christenen, met de hulp van God, sterk genoeg waren om al dat gespuis te verslaan. Maar zodra hij was gedood kwam de koning de anderen te hulp, die zwaar gewond waren. Hij gaf het bevel ze terug te brengen naar de schepen, omdat hij bang was dat alle andere vijanden nu zouden samenwerken en hen gevangen zouden nemen.

Twee dagen later lieten die vijanden de christelijke koning weten dat ze hem zouden vernietigen als hij zich niet bij hen zou aansluiten. Daardoor werd hij gedwongen met ze samen te werken en deel te nemen aan het verraad dat ze van plan waren te plegen tegen onze mensen. Dat verraad zou als volgt worden uitgevoerd: hij zou op een dag de kapiteins

¹⁶ Volgens andere verslagen gebeurde dit op 27 april 1521, op het nabijgelegen eiland Mactan, in de strijd met de lokale leider Lapulapu. Die wordt in de Filipijnen gezien als nationale held, de eerste die in opstand kwam tegen de Spaanse kolonisatie.

en de bemanningen van de schepen uitnodigen voor een diner bij hem aan wal, en dan zouden ze een verrassingsaanval uitvoeren en hen doden, waarna ze de schepen en de lading die aan boord was in beslag zouden nemen.

En dat deed hij dus, hij nodigde hen uit voor een maaltijd die, zoals hij zei, een banket zou zijn voor ze weg zouden gaan, als een teken van de vriendschap die hij met ze had gesloten. Bovendien wilde hij ze graag een kostbaar cadeau geven, dat ze naar zijn broeder de koning van Spanje moesten brengen, in ruil voor de geschenken die ze hem uit zijn naam hadden gegeven. Hij zei ook dat de kapiteins en de andere officieren van de schepen zouden moeten deelnemen aan dit feestmaal. Om die reden, maar ook omdat ze een nieuwe kapitein-generaal wilden kiezen in plaats van de gedode Ferdinand Magellaan, kwamen de kapiteins, de eerste officieren, de loodsen en andere mannen met een rang samen, waarbij ze Duarte de Barbosa kozen als kapitein-generaal.

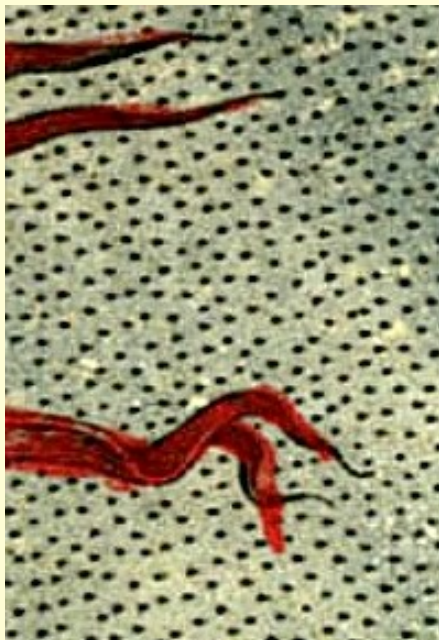
Die zei dat het hem gepast leek dat ze naar de plek zouden gaan waar de koning hen had uitgenodigd om met hem te dineren en het cadeau dat hij hen had beloofd in ontvangst te nemen. Maar João Serrano, de kapitein van de Concepción, zei dat het hem geen goed idee leek om de schepen te verlaten in zo'n onzekere situatie, waarin ze

niemand konden vertrouwen. Vooral niet op een moment dat er meer reden was om te rouwen om de dood van de kapitein dan uitnodigingen te aanvaarden voor feestmalen en plezier te maken. Omdat ze daar later verwijten voor zouden kunnen krijgen, vooral hij, Duarte de Barbosa, omdat hij een zwager was van Magellaan. Waarop Duarte de Barbosa antwoordde: 'Ik denk dat dit een geval is van "*achagues al viernes por no ayunarle*."' ¹⁷ Dat klinkt meer als angst dan als iets anders, meneer Serrano.'

Toen João Serrano dit hoorde was zijn antwoord: 'Meneer Duarte de Barbosa, ik zal de eerste zijn die gaat, zodat u er niet zulke opinies over mij op na zult houden!' en meteen sprong hij in de sloep. Alle kapiteins gingen aan land, onder begeleiding van slechts veertien mannen, meer niet, omdat ze allemaal meer geloof hechtten aan de mening van João Serrano dat ze beter niet aan land konden gaan. Alleen degenen die het jammer vonden om het kostbare geschenk te missen dat de koning hen wilde geven gingen mee. En bovendien, zo'n goede man, die zo goed bevriend met ze was, kon toch niet veranderen in een verrader! Toen ze de kust bereikten ontving de koning hen heel hartelijk en hij liet hen onmiddellijk eten brengen. Maar terwijl ze aan de maaltijd zaten werden ze

¹⁷ Letterlijk: 'kwalen tot vrijdag om niet te vasten'; een Spaans spreekwoord voor 'een vroom excuus om iets niet te hoeven doen.'

aangevallen door een groot aantal gewapende mannen en ze werden allemaal gedood. Alleen João Serrano was nog in leven en ze brachten hem naar het strand, naakt en met gebonden handen. Toen de mannen in de sloepen hem zagen vroegen ze wat er was gebeurd. Hij gaf als antwoord dat de anderen dood waren en dat de inlanders als losgeld voor hem twee kanonnen wilden hebben.

De roerganger van zijn eigen schip, João Carvalho genaamd, antwoordde dat hij die graag wilde geven. Meteen gaf hij bevel om twee handkanonnen in de sloep te laten zetten. Maar toen die heidenen dat zagen, zeiden ze dat die te klein waren en ze vroegen daarnaast nog om een aantal meter stof. Onze mannen zeiden dat ze alles zouden geven wat ze wilden, maar dat ze de man ondertussen eerst naar een veilige plek moesten brengen waar ze hem niet weer gevangen konden nemen,. Maar dat weigerden ze. Waarop ze begonnen te vermoeden dat het niets anders dan verraad was. João Serrano zei ook tegen ze dat hij dacht dat ze wachtten op hulp van over zee of over land, zodat ze de schepen te pakken konden krijgen. Daarom konden ze er maar beter vandoor gaan, want het was beter dat alleen hij zou sterven dan dat ze allemaal zouden omkomen.

En om die reden, namelijk dat ze zich bewust waren van het gevaar waarin ze verkeerden en om te voorkomen dat ze allemaal zouden worden gedood, hesen onze bemanningen meteen de zeilen en voeren de hele dag en de hele nacht door. Op de ochtend van de volgende dag gingen ze voor anker bij een ander eiland. Daar kwamen ze bij elkaar en kozen ze João Carvalho tot hun kapitein-generaal, terwijl ze Gonçallo de Espinosa, de penningmeester van de vloot, tot kapitein benoemden van het andere schip. En omdat er niet genoeg bemanningsleden waren voor drie schepen – er waren nu nog maar iets meer dan honderd man over – lieten ze daar een schip achter, dat ze in brand staken nadat ze de bemanning en de lading hadden verdeeld over de twee andere schepen.¹⁸ Met alleen nog maar die twee overgebleven schepen zeilden ze weg, op zoek naar de Molukse eilanden die, zoals ze nu wisten, niet ver weg waren.

Terwijl ze in westelijke richting voeren, zonder te weten naar welk land, kwamen ze binnen een paar dagen bij een groot eiland genaamd Borneo. Daar ankerden ze in een baai die zestien kilometer van de hoofdstad van het eiland lag. Toen ze daar de ankers hadden uitgewooid, stuurde de koning van Borneo een aantal mannen om te vragen wat voor mensen ze waren en wat ze wilden. Ze informeerden hem dat ze mensen

¹⁸ Het schip de Concepción is daar in brand gestoken en achtergelaten.

waren van de koning van Spanje en dat ze kwamen in vrede om wat goederen te ruilen die ze hadden meegenomen. Die wilden ze verkopen in zijn land, als hij dat goed vond. Dat zeiden ze om mogelijk informatie te krijgen over de route naar de Molukken.

De koning gaf als antwoord dat hij het goed vond als ze handel wilden drijven in zijn land, maar dat ze hem moesten laten weten wat voor soort goederen ze hadden meegenomen. Ze lieten hem weten dat ze het volgende bij zich hadden: fluwelen en scharlaken stof, linnen, koper, kwik en nog veel andere soorten goede handelswaar. De koning gaf zijn mannen meteen toestemming om levensmiddelen naar de schepen te brengen, die ze daar in dat land in overvloed hadden. Hij vertelde zijn mannen ook dat één kapitein met een aantal metgezellen aan wal mocht komen, omdat hij ze wilde zien en met hen wilde praten.

In de ochtend van de volgende dag ging Gonçallo de Espinosa aan wal met vier man en ook met de zoon van João Carvalho, een jongen van tien jaar. Ze namen een geschenk mee voor de koning dat ze van de koning van Spanje moesten geven aan de koningen van de landen waar ze zouden aanlanden. Het cadeau bestond uit een Moors soort mantel van karmozijnrood fluweel, nog een andere van damast in dezelfde kleur, nog eentje in scharlaken en ook een stoel met een rugleuning van blauw

fluweel. Er waren ook nog wat andere mooie spullen die de kapiteins geschikt vonden. Toen ze met die geschenken aan land kwamen, kwamen er een heleboel mensen uit de stad om hen te verwelkomen. Er waren heidenen en Moren, te voet, te paard en op olifanten, die hen begeleidden naar de paleizen van de koning.

Bedienden en beambten van de koning wezen hen de weg, tot ze bij een huis kwamen waar de koning woonde in een kamer die op zo'n manier was bedekt dat hij door niemand kon worden gezien, terwijl hij zelf wel alles kon zien. Daar spraken onze mannen hem toe en ze gaven hem wat ze hadden meegebracht. Hij gaf opdracht dat ze goed behandeld moesten worden. Na tien dagen bood hij elk van hen een stuk Chinese damast aan en liet ze weten dat ze nu terug zouden moeten gaan naar hun schepen. Maar op land konden ze in alle veiligheid doorgaan met hun handel, waarvoor hij ze toestemming had gegeven. Meteen de volgende dag brachten onze mannen weer wat goederen aan land en in alle rust begonnen ze hun zaken te doen. Daarmee gingen ze nog vier of vijf dagen door en toen die dagen waren verstreken arriveerde er uit Borneo een vloot met dertig of veertig jonken en prauwen.

Die kwamen recht op onze schepen af en dreigden hen aan te vallen. Toen onze mannen dat in de gaten kregen hesen ze onmiddellijk de zeilen

en ze vormden een defensieve opstelling. Twee van deze jonken, die al dichtbij waren gekomen, werden zo zwaar beschadigd dat al hun bemanningsleden in de kano's moesten gaan die ze als sloepen gebruikten, waarmee ze vervolgens naar andere jonken gingen terwijl ze hun eigen schip gewoon weg lieten drijven. Toen de rest van die vloot merkte hoe erg ze waren verslagen trokken ze zich terug en achtervolgden ze onze schepen niet langer.

Toen ze zagen dat de vijand zich terugtrok nam elk van onze schepen een jonk op sleeptouw, en omdat het al laat was, tegen zonsondergang, gooiden ze het anker uit in open zee, waar ze bleven tot tegen zonsopgang. Maar gedurende de nacht kwam er op zee een sterke wind opzetten, waardoor een van de jonken zonk. Op het andere vaartuig troffen ze alleen wapens aan die ze in beslag namen en toen lieten ze de jonk gewoon wegdrijven tot het bij de kust in stukken brak.

Later die dag naderde er nog een andere jonk van open zee, die ook door onze schepen werd buitgemaakt. Maar daarin vonden ze alleen de bemanning en wat wapens. Ze waren in volle vaart aan komen zeilen uit de richting van hun belangrijkste vloot. Onze mannen gaven enkele leden van die bemanning opdracht om naar de stad te gaan en te vragen om de terugkeer van vier mannen die daar waren achtergebleven met de

koopwaar. Maar er werden er maar twee teruggestuurd, in ruil voor wie onze mannen bijna de hele bemanning lieten gaan, op enkele belangrijke personen na, die ze vasthielden tot ook de anderen zouden worden teruggestuurd. Bovendien hielden ze een Moor om hen te dienen als loods op de reis naar de Molukken. Hij bracht ze daarnaartoe en in een paar dagen kwamen ze daar aan, want het was niet ver en ze hadden toen een gunstige wind.

Het aantal eilanden dat specifiek de Molukken wordt genoemd telt maar vijf. Ze zijn klein en liggen vlak bij elkaar in een ketting die loopt van noord naar zuid, haaks op de evenaar en daaronder. Alleen op deze eilanden groeit de kruidnagel die zo beroemd en zo kostbaar is. De namen van die eilanden zijn Ternate, Tidore, Motir, Maquian en Pachian. In die tijd was er een kapitein van de koning van Portugal in Ternate, Antonio de Brito genaamd. Hij bouwde daar met zijn mannen een fort, dat diende als basis voor steun en verdediging van de Portugezen die naar dit land waren gekomen om handel te drijven, waarvoor ze een akkoord hadden gesloten met de sultan van Ternate. Maar de sultans van de andere eilanden vonden dat maar niks, want elk eiland had zijn eigen sultan en elk van hen kwam voor zijn eigen belangen op.

De Spaanse schepen besloten voor anker te gaan voor het eiland Tidore. Daar werden ze goed ontvangen, vooral toen de mensen hoorden dat ze onderdanen waren van de koning van Spanje en ondanks het verzet van de Portugezen toch waren gekomen. Onze mannen gaven weer een cadeau aan de koning, net als dat wat ze aan de koning van Borneo hadden gegeven, en ze sloten een verdrag voor vrede en vriendschap met hem. Hij gaf het bevel om hen voor zijn rekening alles te geven wat nodig en toereikend was voor de reparatie van de schepen. En hij zei ook dat hij het geschenk van de koning van Spanje nog meer waardeerde dan wanneer ze hem nog een eiland hadden gegeven dat net zo groot was als dat van hem.

Heel tevreden gaf hij het bevel een grote hoeveelheid kruidnagel te brengen, zodat de schepen in korte tijd volgeladen waren en klaar om te vertrekken. Maar toen ze op het punt stonden om uit te varen ontdekten ze dat een van de schepen was begonnen te lekken, zodat het weer uitgeladen moest worden om het lek te repareren. Maar omdat het lek dicht bij de kiel zat zou het schip op z'n zij moeten worden gelegd of aan land moeten worden gebracht, waardoor het vertrek moest worden uitgesteld. Daarom overlegden ze over de situatie en ze besloten dat het andere schip ondertussen naar Spanje zou varen, om te voorkomen dat

beide schepen verloren zouden gaan als (zoals ze vreesden) de Portugezen hen aan zouden vallen.

Daarom vertrok het volgeladen schip de Victoria meteen naar Spanje, via de westelijke route. Onderlangs en rond Sumatra en via het zuidelijk halfrond voeren ze uiteindelijk rond Kaap de Goede Hoop. Eindelijk, na veel ontberingen en gevaar en na de rondvaart om de wereld te hebben voltooid, kwam het schip veilig aan in Sevilla in de maand januari 1522, ofwel twee jaar en vijf maanden na vertrek uit die stad.¹⁹

Het andere schip, onder commando van kapitein De Espinosa, dat in de Molukken was achtergebleven voor reparatie van het lek dat was gesprongen, begon drie maanden later weer met laden. Maar omdat toen het winterseizoen al was aangebroken in dat land en de wind uit het westen kwam, gaf hij opdracht de oostelijke vaarroute te nemen die via de Antillen gaat, en niet dezelfde koers te zeilen die ze waren gekomen, maar oostnoordoost. Dat was omdat hij dacht dat hij op die manier het vasteland van Mexico zou bereiken, dat misschien wel 9.900 kilometer daarvandaan verwijderd is, uitgaande van de duur van de reis die ze hadden afgelegd van de Straat van Magellaan.

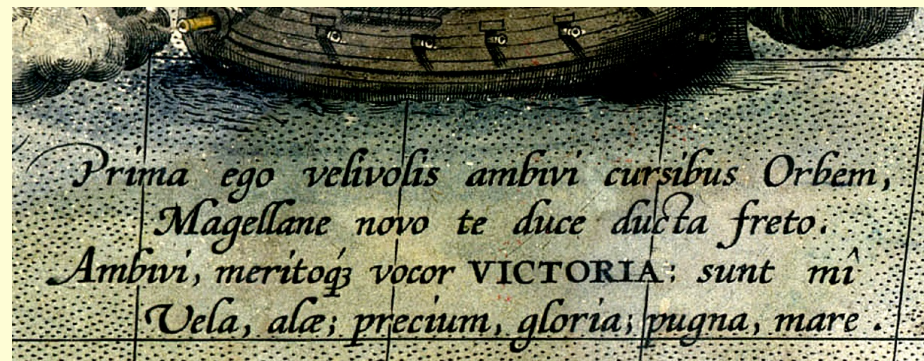
¹⁹ De Victoria kwam op 6 september 1522 aan in Spanje, met 18 overgebleven bemanningsleden.

Zoals ik al zei, zeilde het schip op 6 april 1522 weg uit de Molukken, met als bestemming het vasteland van de Antillen. Het voer met tegenwind tot aan 42 graden noorderbreedte, zonder enig continent te vinden. Dat lijkt te bewijzen dat deze oceaan zich uitstrekt naar het noorden en dat er geen doorlopende verbinding over land is van de Antillen tot aan China. Omdat de tegenwind bleef aanhouden en vooral omdat de voorraden van De Espinosa opraakten, was hij gedwongen terug te keren naar de Molukken. Voor ze daar aankwamen – en zelfs al voor ze rechtsomkeert hadden gemaakt – waren er al 37 van hun bemanningsleden overleden, zodat er nog maar 30 over waren. Sommigen waren ziek en anderen waren in slechte gezondheid, zodat ze het schip niet meer konden besturen en ook de zeilen niet meer konden hijsen. Ze konden ze nog maar tot halverwege de mast omhoog krijgen, maar niet verder. Toen ze een eiland bereikten op 220 kilometer afstand van de Molukken gooiden ze het anker uit en stuurden enkele mannen aan land om de mensen daar te vragen om levensmiddelen. Maar die wilden ze niet geven, waardoor ze op het punt stonden om te sterven van de honger en zelfs te zwak waren om het anker op te halen.

Maar in deze nood liet God een prauw uit de Molukken langsvaren, die hen voedsel verkocht waarmee ze zich enige tijd in leven konden

houden. Met die prauw stuurden ze bericht naar de Portugees, Antonio de Brito, die in Ternate was. Ze vroegen hem om hen te hulp te komen en hun schip en de lading onder zijn hoede te nemen. Hij stuurde meteen een karveel en een brigantijn geladen met etenswaren en drinken en bracht het schip en zijn bemanning naar het fort. Daar werden ze goed behandeld en ze verbleven er vier of vijf weken tot de moessonwind in de richting stond van Malakka. Zodra die wind kwam opzetten gaf de kapitein alle mannen die wilden vertrekken de opdracht om aan boord te gaan. Kapitein De Espinosa en een aantal van zijn bemanningsleden gingen naar Malakka en daarvandaan naar India. Daar gingen ze uit elkaar en bijna allemaal kwamen ze daar om het leven. Slechts een paar keerden terug naar Spanje.

Nawoord: van Magellaan tot de onafhankelijkheid

In september 1519 vertrok Ferdinand Magellaan met een vloot voor een reis rond de wereld. In dienst van de Spaanse keizer Karel V ging hij op zoek naar een alternatieve route naar de Molukken, voor de handel in specerijen.

Op 16 maart 1521 bereikten ze de eilandengroep van de Filipijnen, en enkele weken later het eiland Cebu. Waar Magellaan, zoals we in het verhaal van Oliveira lezen, op 27 april 1521 om het leven kwam.

Zo werden die eilanden, met veel verschillende bevolkingsgroepen, talen en culturen, 500 jaar geleden geconfronteerd met waarschijnlijk de eerste Europeanen. Een eerste contact waarbij de Europese bekeringsdrang meteen tot uiting kwam, met fatale afloop.

Slechts 18 of 19 van de oorspronkelijke 270 bemanningsleden keerden terug in Sevilla, waarmee ze als eersten een reis om de wereld voltooiden.

In 1601 voltooide de Nederlandse kapitein Olivier van Noort dezelfde reis rond de wereld, door de Straat van Magellaan. In de Filipijnen overleefde hij ternauwernood een zeeslag met de Spanjaarden in de Baai van Manila.

De Spanjaarden waren in 1565 met de vloot van Miguel López de Legazpi teruggekomen en hadden de eilandengroep genoemd naar koning Philip II, die er het katholicisme wilde verspreiden: Las Islas Filipinas. De hoofdstad Manila groeide uit tot de belangrijkste haven voor de handel tussen Azië en Mexico (Nieuw-Spanje). De Filipijnen bleven honderden jaren een Spaanse kolonie.

Over de wrede onderdrukking van het Filipijnse volk door de Spanjaarden schreef de beroemde Filipijnse schrijver José Rizal in zijn romans (vertaald als Raak me niet aan! en De revolutie). Daarin gaf hij met een schreeuw om vrijheid een aanzet voor de revolutie.

Met de veroordeling en executie van Rizal op 30 december 1896, vanwege zijn boeken, werd het gewapende verzet tegen de Spaanse kolonisator alleen maar heviger. En op 12 juni 1898 riep een revolutionaire regering de onafhankelijkheid uit.

Met hulp van het Amerikaanse leger werden de Spanjaarden het land uitgejaagd. Maar omdat de Amerikanen de onafhankelijkheid van de Filipijnen

niet accepteerden volgde een lange, bloedige oorlog met het Filipijnse revolutionaire leger. Uiteindelijk werd die strijd gewonnen door de Amerikanen, mede door de gewonnen slag om de Tirad Pas, onderwerp van de beklemmende roman Schemering van de Filipijnse schrijver Francisco Sionil José.

Het duurde nog tot 4 juli 1946 voor de Filipijnen onafhankelijk werden.

De vertaler

Colofon

Bron: Fernando Oliveira's *Viagem de Fernão Magelhães* (ca. 1555).

Fernando Oliveira, een Portugees taalkundige, auteur en zeevaartkundige, schreef dit verslag van een deelnemer aan de expeditie van Ferdinand Magellaan. Het manuscript van Oliveira, met de Portugese tekst van dit verhaal, bevindt zich in de Universiteitsbibliotheek in Leiden (signatuur VLF 41). Dit is een van de ca. 4000 handschriften en boeken, afkomstig uit de nalatenschap van de geleerde humanist en bibliothecaris Isaac Vossius (1618-1689) die in 1690 is verkocht aan de Leidse universiteit.

Het manuscript is in het Frans vertaald door Pierre Valiere en later in het Engels door P.G.H. Schreurs (Schreurs, 1999). Deze Nederlandse vertaling is gebaseerd op de Engelstalige editie.

© Arpenco Uitgeverij, 2020

Vertaling en noten: Gerard Arp

Illustraties: details van een kaart van Abraham Ortelius (1527-1598), met een afbeelding van het schip *Victoria* van Magellaan.

Meer lezen over Magellaan en zijn reis?

Het meest uitgebreide reisverslag is dat van Antonio Pigafetta: *Primo Viaggio Intorno al Mondo*.

Zie bijvoorbeeld:

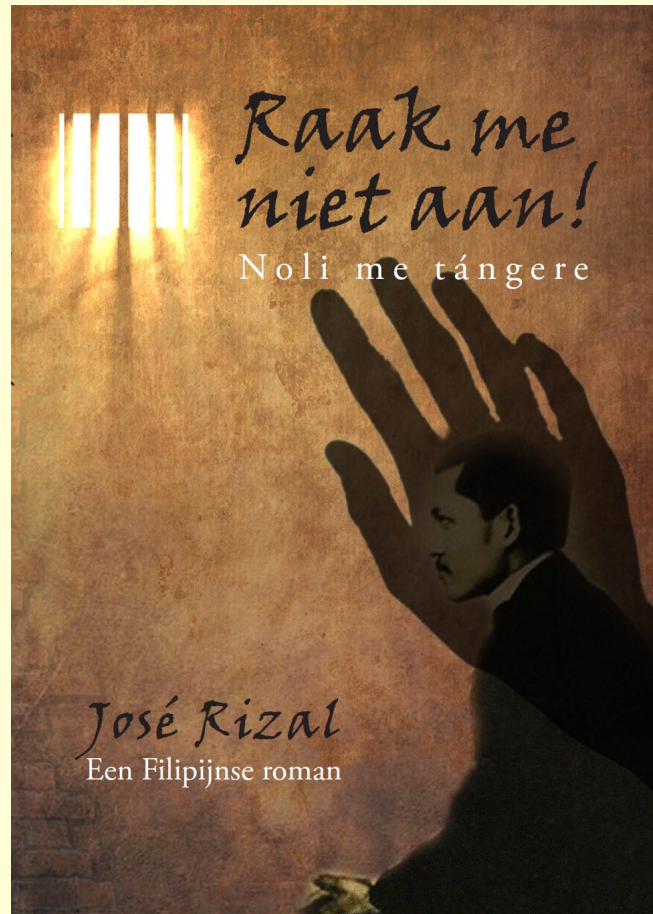
- *Magelhaes' Reis om de wereld - verslag van een ooggetuige* (Athenaeum-Polak & Van Genneep, 2001), of
- *First Voyage Around the World* (online in: *The Philippine Islands*, Vol. XXXIII en XXXIV)

lees ook:

Reeks Filipijnse literatuur:

José Rizal – F. Sionil José – Carlos Bulosan

www.arpenco.nl

JOSE RIZAL